

מתחילת ראיית הדם הטמא.

שנינו במשנה: **וכמין צמרמורת** אוחזין אותה, וכן כיוצא בהן.

ודנה הגמרא: **"וכן כיוצא בהן"** — לאתווי מאי?

אמר רבה בר עולא: לאתווי אשה שראשה כבוד עליה, ואבריה כבדים עליה ורתתת הגופה [מגהקת].

אמר רב הונא בר חייא אמר שמואל: הרי אמרו [מסורת היתה בידי שמואל שיש שיטה של חכמים, שאמרו]:

לימיה, לקביעות וסת הימים — מספיק **שנים** ימים⁽¹¹⁷⁾, שכשתחזור ותראה פעם

כדקתני במשנה, שביארה בעצמה שמדברת היא רק בוסתות הגוף: **אלו הן וסתות: היתה מפחקת, מעטשת, וחוששת בפני כריסה ובשיפולי מעיה, ושופעת.**

שנינו במשנה 'ושופעת':

ושואלת הגמרא: **שופעת** — מהו וסתה? הא שפעה ואזלא תמיד דם נדה, והיכן הוא הוסת הואיל וכל ימיה רואה?⁽¹¹⁵⁾ ומתרצת הגמרא: **אמר עולא בריה דרב עלאי:**

שמדברת המשנה **בשופעת דם טמא מתוך ב-ג** **דם טהור**. והיינו, שיש לה רגילות לראות דם טהור כגון שצבעו ירוק או לבן⁽¹¹⁶⁾ לפני ראיית הדם הטמא, וזו היא קביעות וסתה: לראות דם טמא לאחר שהיא רואה דם טהור, ולכן דיה שעתה שתטמא טהרות רק

וההפלגה [במבואר לעיל יד טו] הוא הדין בשעת וסת הגוף. אולם הרמב"ם [איסור"ב ח א-ב] סובר שוסת הגוף נקבע רק כשהגיעו המיחושים בימים קבועים, וביאר הבית יוסף [קפט, ד"ה 'ודע'] שלדבריו הנפקא מינה מוסת הגוף היא רק לכך שאשה שיש לה וסת קבוע אסורה כל היום, ואם קבעה לה גם וסת הגוף אינה אסורה אלא בזמן שיגיעו המיחושים. וראה **בנאות יעקב** [כה] שהאריך לבאר שיטה זו.

116. **בחכמת בצלאל** הקשה על הרמב"ם שהשמיט מהלכותיו את דין שופעת. ותירץ, כיון שבזמן הזה אין מבדילים בין דם טמא לטהור, טמאה היא מחמת הדם שבתחילה, ואין נפקא מינה מוסת זו. ונראה מדבריו שסבר ש'דם טהור' שבסוגייתנו הוא דם אדום שאינו מז' האדומים הטמאים [המפורשים לעיל יט א], שאם גם שופעת דם לבן וירוק קובעת וסת שייכת וסת זו גם בזמן הזה, כמבואר **בשולחן ערוך** [קפח] שבין לבן לאדום מבדילים גם בזמן הזה. אולם בשו"ת **פני יהושע** [יו"ד כ] כתב שגם השופעת מוגלה לבנה קודם ראית הדם קבעה וסת לשפיעה, וראה מה שכתב בזה בסדרי טהרה [קפט כה], **ובנאות יעקב** [כה].

117. בגמרא להלן [סד א] **ובבא קמא** [לז ב]

115. הקשה הרש"ש מנין לגמרא ש'שופעת' פירושו כל הזמן בלא הפסק, אולי הכוונה היא ששופעת הרבה דם בכל פעם אבל ישנם הפסקים בין שפיעה לשפיעה, ודין 'דיה שעתה' שנאמר בשופעת הוא שבמקרה שתראה רק מעט דם שלא כדרך ראייתה אינה מטמאה למפרע.

ויש לעיין בדבריו שהרי אשה שיש לה וסת שרואה שלא בשעת וסתה הסיקה הגמרא לעיל [ד ב] שטמאה טהרות למפרע, ואם כן שופעת

נוספת באותו תאריך, נקבע הוסת.

לוסתות הגוף די בראיה אחת בלבד⁽¹¹⁸⁾.

אך, מאידך, למה שלא מנו חכמים במשנה בתורת וסת הגוף — צריך שיקרו שלשה פעמים כדי לקובעם⁽¹¹⁹⁾.

והסתפק שמואל: "למה שלא מנו חכמים" — לאתויי מאי?

אמר רב יוסף: לאתויי ראשה כבר עליה, ואבריה כברין עליה ורותתת וגוסה, שלא מנו אותה חכמים במשנת וסתות הגוף, ולפיכך צריכה לשלש בווסת הזאת כדי לקובעה.

אמר ליה אבוי לרב יוסף: מאי קא משמע לך [והכוונה בביטוי זה, כאן, היא — מאי קאמר לך?]

והרי מתניתין היא, דהא פירשה רבה בר עולא להאמור במשנה "וכן כיוצא בהן" שבא התנא ללמדנו על אשה שראשה כבד ורותתת וגוסה. ואם כן, וסת זו היא בכלל הוסתות שמנו חכמים. ולפי שיטת החכמים שהביא שמואל — דיה בפעם אחת בלבד?!?

אלא, אמר אבוי: שמואל שאמר בשיטת חכמים ש"למה שלא מנו חכמים" צריך ג' פעמים, כוונתו היא לאתויי וסת שנקבעת על ידי שאכלה שום וראתה בצורה שכזאת שלש

שבגוף, ואם כן אפשר לומר שלקובע סיבה צריך ג' פעמים, אבל לגלות סימן די בפעם אחת. ויש לעיין לשיטת הרמב"ם [המובאת לעיל הערה 114] שוסת הגוף נקבע רק כשהיו המחוששים בימים קבועים, אם כן עיקר הוסת הוא ליום והמחוששים רק מגבילים את הוסת שאינה צריכה לחשוש ליום כולו, ומדוע תהא שונה קביעת וסת זו משאר וסת היום.

119. התוס' [ד"ה לימים] סוברים שגם דין זה הוא מדברי רבי, ואף על פי שבכל החזקות די בשתי פעמים, כאן הואיל ואינו וסת גמור מודה רבי שצריך ג'.

וביאור דבריהם נראה, שבגמרא בסמוך מבואר 'שלמה שלא מנו חכמים' הוא וסת לאכילת דברים חמים כשום ובצל, ווסת זו אינה יכולה להיות טבע גמור שהורי במקרה שלא תאכל כלל מאכלים אלו יצא הדם על ידי גורמים אחרים, ולקביעת טבע קלוש מודה רבי שצריך ג' פעמים.

הר"ן סובר שלרבי עצמו בכל מקרה די בפעמיים, וסוגיתנו היא שיטת חכמים שסברו

מצינו שנחלקו רבי ורשב"ג בכל דיני חזקת טבע האדם או בעל חי שבתורה בכמה פעמים הם נקבעים, רבי סבר בשתי פעמים ורשב"ג הצריך ג'. ונפקא מינה ממחלוקת זו לדין שור שנגח, לאחר כמה נגיחות יחשב מועד המחייב נזק שלם. ולדין אשה שמתו בעליה, לאחר כמה פעמים תחשב לקטלנית שאסור לה יותר להנשא. וכן לדין קביעות וסת, כמה ראיות צריך שתראה באותו התאריך כדי שתקבע וסת. וכתבו התוס' [ד"ה לימים] שסוגיתנו שאמרה 'לימים שנים' סוברת כרבי.

118. הרמב"ן [ד"ה ומיהו] והרשב"א [ד"ה ואיכא] ביארו, שוסת הגוף שונה משאר וסתות מפני שכן הוא אורח הנשים, כלומר, שדווקא כדי לחדש וסת באשה מסוימת צריך שתי פעמים, אבל כדי לברר שגם אשה זו טבעה היא כנשים הרבות שטבען לראות בהרגשות הללו, די בפעם אחת.

עוד יש לומר, על פי מה שהבאנו לעיל [הערה 107] בשם הרשב"א, שוסת הגוף אינה סיבה ליציאת דם אלא סימן לריבוי הדמים

פעמים, או, ואכלה בצלים שלש פעמים וראתה, וכן כססה פלפלים וראתה.

[וחדושה של וסת זאת הוא בכך שהיא אינה נובעת מטבע האשה אלא ממעשיה⁽¹²⁰⁾, שכל עוד לא תאכל שום או פלפלים היא לא תראה מצד טבע גופה, ולכן צריכה לקבעה בשלש פעמים].

אמר רב יוסף: לא שמייע לי הא שמעתא שאמר שמואל "לימים שנים לוסתות אחד".

אמר ליה אבוי לרב יוסף: את אמריתיה ניהלן, ואהא אמריתיה ניהלן, על המשנה הבאה [בסוף העמוד]:

"היתה למודה לראות רואה יום המשה עשר, ושינתה להיות רואה ליום עשרים, זה וזה אסורין, שצריכה לחשוש גם ליום ט"ו

הקבוע לה וגם ליום כ' שבו ראתה באחרונה⁽¹²¹⁾. ואם ראתה שלש פעמים ליום עשרים — הותר יום המשה עשר, שאינה צריכה לחשוש לו עוד, וקבעה יום עשרים בלבד בתור יום וסתה, משום שאין האשה קובעת לה וסת עד שתקבענה שלש פעמים".

ולפיכך צריכה לראות שלש פעמים ביום עשרים כדי שישתנה וסתה מיום ט"ו ליום כ'.

ואמרת לן עלה:

אמר רב יהודה אמר שמואל: זו דברי רבי גמליאל בר רבי שאמר משום רבי שמעון בן גמליאל שקביעת וסת היא לפחות בג' פעמים. אבל חכמים חולקים ואומרים שאין צורך בקביעת וסת בג' פעמים, וממילא גם לשינוי וסת אין צורך בג' פעמים, אלא:

בחלק מהדינים כרבי ובחלק כרשב"ג.

120. בגמרא לעיל [יא א] מצינו שאשה שקפצה ג' פעמים וראתה דם בסמוך לקפיצותיה לא קבעה וסת, מפני שמעשיה גרמו לדם שיצא, ואין וסת נקבע אלא לדברים שבטבע. והקשו הראשונים מדוע אם כן קובעת וסת לאכילת דברים חמים, והרי גם כאן מעשה הוא שגורם לדם שיצא. ותירצו התוס' [ד"ה אכלה] שבאכילת שום אין האכילה גורמת ליציאת הדם לחוץ אלא לריבוי דמים בגוף, וכיון שנתרבה הדם יוצא כטבעו, ודווקא לקפיצה שהיא מעשה שגורם ליציאה לא קובעת וסת. והרז"ה [הגהות לבעלי הנפש, תיקון וסתות] תירץ, שיש לחלק בין קפיצה שעושה שלא מדעתה לבין אכילת שום ובצל שעושה בדעתה להנאתה.

הרשב"א [עמוד א ד"ה אלו הן] והראב"ד [בעלי הנפש, שם] חולקים וסוברים שאכילת

שום שווה היא לקפיצות ולא קובעת בזה וסת, וסוגינתו מדברת שהיו האכילות בימים קבועים, וקובעת וסת מורכב לאכילה ולימים, וסת זו יכולה לקבוע גם בקפיצות כמבואר בגמרא לעיל יא א.

121. החזון איש [יו"ד פה לט] מסתפק ביסוד חשש וסת שאינו קבוע, האם הוא מפני שדרך הנשים לשנות וסתן שחוששים שמא תשנה וסתה ויקבע הוסת שאינו קבוע, או שגם אם אין גורם זה טבע גמור חוששים שמא כשם שקרה פעם אחת וגרם יום זה לראיה, יקרה כן שוב בפעם הבאה. ומרש"י בסוגייתנו [ד"ה זה וזה] שכתב "וכשיגיע יום עשרים נמי תאסר שמא מעכשיו תקבע וסת ליום עשרים", משמע כצד הראשון. וכן מבואר גם מפירושו לעיל לט א [ד"ה זה וזה אסורים]. וראה מה שכתב בזה בנודע ביהודה [תנינא צג].

אם ראתה פעם אחת, קבעה וסת ואינה צריכה לא לשנות פעם נוספת ולא לשלש!

ואמרינן לך: אם "לשנות" אמרת לך שאינה צריכה, משום שקובעת וסת בפעם אחת — "לשלש" מיבעיא?

ואמרת לך: מה שאמרתי "אינה צריכה לשנות" — בוסתות הגוף [כפיהוק וכדומה] משום שקובעת אותן בפעם אחת. ומה שאמרתי ו"אינה צריכה לשלש" — בוסתות הימים, משום שקובעת אותן בפעמיים⁽¹²²⁾.

ושואלת הגמרא: ונימא על דברי המשנה שצריכה לקבוע וסת בג' פעמים, זו דברי רבן שמעון בן גמליאל" הסובר בכל מקום שחזקה נקבעת רק בשלש פעמים וכן נפסקת הלכה כמותו בכל מקום. ומדוע הוצרך שמואל לומר בענין הוסת "זו דברי רבי גמליאל בר רבי שאמר משום רשב"ג"?

הא קא משמע לך שמואל — דרבי גמליאל

ברבי רבן שמעון בן גמליאל סבורא ליה.

מתניתין:

שנינו במשנה הקודמת שאשה שיש לה וסת הגוף דיה שעתה ואינה מטמאת טהרות למפרע, ומבארת המשנה:

היתה למודה להיות רואה בתחלת הוסתות: שהיתה רגילה לראות דם עם תחלת הפיהוק או הצמרמורת, הרי — כל הטהרות שעשתה בתוך הוסתות, טמאות. ששעת וסתה נקבעה בתחילת וסת הגוף, ולכן טמאות כל הטהרות שנגעה בהן מעת תחילת וסת הגוף, על אף שראתה את הדם רק לאחר זמן⁽¹²³⁾.

אבל אם היתה למודה לראות דם רק בסוף הוסתות של וסת הגוף, הרי — כל הטהרות שעשתה בתוך הוסתות, טהורות. ששעת וסתה נקבע לסוף וסת הגוף בלבד, ולכן אין לחוש לטהרות שנעשו על ידה

כיון שמצאנו שמקיל בוסתות במקומות אחרים.

122. התפארת ישראל [מון] והמשנה אחרונה ביארו, שמדובר באופן שראתה דם לאחר זמן, וחוששים שמא יצא הדם לבית החיצון בתחילת הוסת כהרגלה, ונתעכב מלצאת החוצה מפני שהעמידוהו כותלי הרחם. וצריך לומר, שהמשנה מדברת באשה שלא בדקה את עצמה לאחר הוסת, שהרי במקרה שתבדוק בחורים ובסדקים מבררת הבדיקה שאין דם בבית החיצון ואי אפשר לטמא למפרע.

בגמרא לעיל [ד בן] מצינו, שאשה אשר יש לה וסת, אם ראתה שלא בשעת וסתה דינה הוא כאשה שאין לה וסת, ומטמאים את כל הטהרות שנגעה בהם ביממה האחרונה. וצריך ביאור,

122. מבואר בדברי הגמרא שצריכה לקבוע וסת הימים בפעמיים וסת הגוף בפעם אחת, ורשב"ג חולק על שני הדינים וסובר שבין וסת הימים ובין וסת הגוף צריכים ג' פעמים כדי לקובעם. והקשו הרמב"ן והרשב"א, בשלמא בוסת הימים הצריך רשב"ג ג' פעמים מפני שכן היא שיטתו [המבוארת בהערה 117] שחזקה נקבעת בג' מקרים, אולם וסת הגוף, שסובר רשב"ג שנקבעת בפעם אחת, טעמו הוא מפני שאין וסת זו שייכת לדיני חזקה [וכמבואר בהערה 118], ומהיכי תיתי שיחלוק רשב"ג גם בזה.

ותירצו, ששמואל קיבל מרבתינו שוסת הגוף נקבעת בפעם אחת, וכיון שבמשנתנו מבואר שצריך ג' פעמים, למד שמואל שיש מחלוקת בדבר זה. ומסתבר להעמיד את המשנה כרשב"ג,

במשך זמן הוסת.

והלכה זאת נוהגת גם ביחס לתשמיש, ששעת הוסת נקבעת לפי לימודה לראות – בתחילת וסת הגוף או בסופו [בווסת הגוף לא נאסר היום כולו אלא רק הזמן שמופיע בו וסת הגוף, ובזמן הזה עצמו נקבעת שעת הוסת לפי לימודה לראות בו, בתחלתו או בסופו] (124).

ולא רק בוסת הגוף נקבע הוסת לשעת הוסת בלבד, ואינה מטמאה או נאסרת במשך היום כולו, אלא –

רבי יוסי אומר: אף ימים ושעות וסתות! שגם בוסת הימים, כגון בוסת ההפלגה או בוסת החודש, אם תקבע לראות בשעה קבועה אסורה לבעלה רק באותה שעה ולא בכל היום.

ולמשל: **היתה למודה לראות עם הנץ החמה אינה אסורה אלא עם הנץ החמה,**

ומותרת בשעות הלילה שלפניו. וכן מותרת בשעות שלאחר הנץ, אם לא ראתה עדיין כהרגלה.

רבי יהודה אומר: היתה למודה לראות עם הנץ החמה רק כל היום – **שלה!** שאינה נאסרת בשעות היום, והוא "שלה" שמותרת בו, אבל בלילה הקודם אסורה ככולו. שכיון שראתה בלילה [עם הנץ] פירשו בסוף הלילה בסמוך לנץ] הרי כל הלילה הוא "עונת הוסת". והוא הדין אם היתה רואה ביום, שאסורה לרבי יהודה ביום ומותרת בלילה. [ובוסת הגוף מודה רבי יהודה] (125). ולמחרת, למרות שהוא זמן מועט בלבד לאחר שעת וסתה אינה אסורה כלל. כי "עונת" הוסת האסורה היא רק ביום או בלילה בלבד.

גמרא:

במשנה מבוארת מחלוקת רבי יהודה ורבי

היום. וראה מה שכתב בזה החוות דעת [שם, לא].

125. כן כתבו הרמב"ן [הלכות נדה ו י'] הרשב"א [עמוד א] והרא"ש [א], וטעם החילוק הוא, שבוסת הגוף אין קביעות הוסת לזמנים אלא הרגילה לראות בסוף הוסת קבעה וסת לפיהוקים רבים, ולכן, אף על פי שסובר רבי יהודה שאין וסת לשעות, מודה הוא שיש וסת לפיהוקים מועטים או רבים.

וכתב הרשב"א בתורת הבית [בית שביעי שער שלישי] שלרבי יהודה אינה אסורה קודם הוסת, כיון שאין לה יום קבוע לראיותה, ואין ידוע באיזה יום יבוא, אי אפשר לחוש לו קודם שיגיע. וטעם הדבר שאינה אסורה לאחר הוסת,

מדוע במשנתנו כשרגילה לראות בתחילת הוסת וראתה בסופו מטמאת רק את "הטהרות שעשתה בתוך הוסת" ולא מטמאת גם את הטהרות שנגעה בהם לפני וסתה. ויש לומר, על פי מה שכתב החוות דעת [קפט ל] שהפיהוק השני אינו גרוע מהראשון, שהוסת שיש לה לראות בפיהוק מתקיים גם בפיהוק השני, ולכן גם הרואה בפיהוק בסוף הוסת נחשבת שראתה בשעת וסתה. [ולדבריו צריך לומר שלא פיהקה ג' פיהוקים בלא דם, שאם לא כן, יעקר הוסת].

124. כן כתב הרשב"א [עמוד א, ד"ה ועוד יש], וכן נפסק בשולחן ערוך [קפט כד]. ודין זה הוא דווקא במקרה שראתה בתוך הפיהוק, אבל אם נמשכה הראיה גם לאחר הפיהוק, אסורה עד סוף

יוסי ב"היתה למודה לראות עם הנץ".

ופרק זמן זה הוא זמן מוגדר של הנץ החמה ואינו שעה שלימה.

ושואלת הגמרא: **תנא: כיצד אמר רבי יוסי "ימים ושעות וסתות"** בקביעת וסת לשעות במשך שאר שעות היום?

ומבארת הגמרא: **היתה למודה להיות רואה**

מיום עשרים ליום עשרים ומשש שעות לשש שעות הרי נקבע וסתה לשעה הששית ביום העשרים (126).

הגיע יום עשרים ולא ראתה בתחילתו, אסורה לשמש כל שש שעות ראשונות, דברי רבי יהודה, משום שדורשים מ"והזרתם" שחייבין ישראל לפרוש מגשותיהם סמוך לוסת (127).

הוא מפני שאין היום גורם לוסת אלא הפיהוק, ומהיכי תיתי תאסר עד סוף היום. [ואף על פי כן, קודם הוסת הוצרך הרשב"א לטעם שאין ידוע מתי יבוא, שאם לא כן היתה אסורה מדין 'והזרתם' המחייב לחוש לזמן שמסוגל לראיה]. וראה מה שכתב בחוות דעת [קפט לא].
ואף על פי שלרבי יהודה וסת הגוף קל מוסת הימים, לרבי יוסי הדין הוא להיפך, שוסת הגוף חמור יותר, שהרגילה לראות בתחילת וסתה, כל הטהרות שעשתה בתוך הוסת טמאות. וכתב השולחן ערוך [קפט כד] שהוא הדין שאסורה לבעלה עד תום הוסת. ואילו בוסת הימים, הרגילה לראות בשעה הראשונה ביום, מותרת מהשעה השניה והלאה.
וטעם חילוק זה ביאר החוות דעת [קפט ל], שבוסת הגוף גם אם לא ראתה בפיהוק הראשון חוששים שמא תראה בשני, שלא גרע הפיהוק השני מהראשון [וראה מה שכתב בהערה 123], מה שאין כן בוסת השעות, שוסתה הוא רק לשעה המסוימת שבה היא רגילה לראות, וכשעברה השעה תם הוסת.

ההקבע בשעה מסוימת, ולכן אם תראה ביום אחד בשעות שונות לא קבעה וסת.
ב. עיקר הוסת הוא לשעות, והגורם לראיה הוא שעברה עליה שעה זו. ולדוגמא, אשה שרגילה לראות כל ל' יום בשעה שישית, קבעה וסת לשלושים פעמים שעה שישית. וראה שם כמה נפקא מינה לדינא, מספק זה. וראה באור שמח [עדות א] שכתב, שאין בדין תורה מושג של 'שעה' אלא השעה המוחשית והיא חצות היום, אולם החזו"א [פ עד] חולק וסובר שהשעות אינן הסכם מדיני אלא מכוונת התורה. יש לדון, האם אשה שתראה ג' פעמים בדקה מסוימת בתוך השעה תקבע וסת לדקות, או שאין לקבוע וסת אלא לשעות. [לקמן מבואר שהאיסור לבעלה הוא לשעה שלמה, אולם יש להסתפק שמה הוסת בעצמותו הוא לרגע מסוים ורק חייב לפרוש בכל השעה שמא לא ידייק]. ולכאורה לצד הראשון שהוסת הוא לימים ואף על פי כן כשמוכח דיוק מסוים בתוך הוסת אין חוששים לזמנים אחרים הוא הדין בדקות, אבל לצד השני שהשעה היא הוסת והיא הגורמת לדם יתכן ששעות גורמות ולא דקות. ומהחוות דעת [קפט ט] מוכח שיש וסת גם לדקה מסוימת, וכן כתב גם הרש"ש, וראה בחזו"א [פ יח] שדחה את ראיות החזו"ד.

127. והוא הדין שחייבים לפרוש גם לאחר שעת הוסת עד סוף העונה כמבואר בסמוך.

126. החזו"א [יו"ד פה - סה, ע, עב] העלה שני צדדים במהות וסת השעות:

א. עיקר הוסת הוא לימים, אולם כיון שראינו ג' פעמים שמדייקת בתוך הוסת ורואה בשעה מסוימת אין חוששים אלא לשעה זו. והוסיף, שאפשר שכך הוא טבע כל הוסתות

ורבי יוסי מתיר עד שש שעות, דהיינו — עד תחלת שעה ששית. וחוששת בשש שעות במשך השעה הששית כולה שהיא שעת וסתה.

עברו שש שעות ולא ראתה — אסורה לשמש כל היום כולו, דברי רבי יהודה, וגם אם בדקה את עצמה בשעת הוסת ונמצאת טהורה, ויודעת שלא ראתה כהרגלה אסורה, משום שאיסור עונה הסמוכה לוסת הוא במשך היום כולו.

ורבי יוסי מתיר מן המנחה ולמעלה דהיינו מתחלת השעה השביעית⁽¹²⁸⁾ והיתר זה הוא גם ביחס לטהרות שמותרת לעסוק בהם אחר שעברה שעת הוסת ובדקה ומצאה טהורה.

שנינו במשנה: היתה למודה לראות בנץ החמה, רבי יהודה אומר: כל היום — שלה.

ומקשה הגמרא: והתניא: רבי יהודה אומר: כל הלילה שלה, ואסורה רק בסוף הלילה, בשעת הנץ. וכמו כן ביום הבא אחריו. אך מותרת בשעות הלילה שלפני הנץ.

ומתריצין: לא קשיא. הא שמותרת בלילה, דרגילה לראות בתחילת יממא שכיון שהראיה היתה ביום, נאסר היום. והא שמותרת ביום ואסורה בלילה, דרגילה לראות בסוף ליליא, שגם הרגע האחרון של הלילה עדין נחשב ללילה⁽¹²⁹⁾.

128. כן כתבו רש"י [ד"ה מן המנחה] והמאירי, אולם התוס' [בד"ה מן המנחה] סוברים שגם בתום השעה השישית עדיין אסורה היא עד חצי השעה השביעית, שכשם שבשחיטת הפסח שזמנו בסוף השעה השישית מצינו בגמרא בפסחים נח אן חששו שמא לא ידייקו בזמן וגזרו שלא ישחטו לפי חצי השביעית, הוא הדין בוסתות.

ובישוב שיטת רש"י יש לומר, שסבר שבוסתות כשרגילה לראות ברגע מסוים בשעה מעיקר הדין אינה אסורה כל השעה, ורק רבנן החמירו ואסרוה כל השעה מחשש שמא לא תדייק, ולכן אין מקום להוסיף חשש על חשש ולאסור שוב את השעה השביעית מחשש חוסר דיוק. והתוס' סברו שהוסת הוא לכל השעה, ומעיקר הדין אינה מותרת אלא בתחילת שביעית, והחמירו רבנן לחוש לחצי שעה נוספת. וראה מה שכתבנו בהערה 126.

129. מבואר בסוגייתנו שלא נאסר הזמן שממך

כתב החוות דעת [קפד ט], שגם רבי יהודה מודה שיש וסת לשעות ועיקר החשש הוא שמא יבוא הדם ברגע שרגילה בו, ורק מדין 'והזרתם' מחייב לפרוש כל העונה מחשש שמא תשתנה השעה בפעם הזו. ומטעם זה כתב שהבדיקה שמחויבת לבדוק בוסת חייבת להעשות בשעה שבה רגילה לראות. אולם החזון איש [יו"ד פ יח] חולק וסובר שלרבי יהודה אין וסת לשעות כלל וכל העונה שווה בדינה. וכדבריו משמע מלשון הראב"ד [בעלי הנפש א י] שכתב שטעמו של רבי יהודה הוא 'דאתי קביעותא דיומא ועקר לקביעותא דשעה'.

ומכל מקום מבואר גם בראב"ד, שמודה רבי יהודה ששייך וסת לשעות, אלא שסובר שוסת הימים גובר עליו ואוסרה לכל היום, ונפקא מינה לאשה הרואה בשעה מסוימת בימים שונים, כיון שבמקרה זה אין וסת הימים, יקבע הוסת לשעות. וכן פסק בשולחן ערוך [קפט ג]. וראה מה שכתב בזה החו"ד [קפט א] והסדרי טהרה [שם].

תני חדא: רבי יהודה אוסרה לפני וסתה ומתירה אחר וסתה.

ותניא אידך: רבי יהודה אוסרה לאחר וסתה ומתירה לפני וסתה.

ולא קשיא. הא שאוסרה לפני וסתה — דרגילה למחזי בסוף ליליא, ואוסרה מתחילתו.

הא שאוסרה אחר וסתה — דרגילה למחזי בתחלת יממא, ולכן אוסרה מתחילתו ועד סופו. [והוא הדין אם רגילה לראות בתחילת הלילה שאסורה לאחר וסתה, וברגילה לראות בסוף היום שאסורה לפני וסתה].

אמר רבא: הלכה כרבי יהודה שאסורה כל העונה.

ופרכינן: ומי אמר רבא הכי?

והתניא "והזרתם את בני ישראל מטומאתם" — מכאן אמר רבי ירמיה: אזהרה לבני ישראל שיפרשו מנשותיהן כמורך לוסתן.

וכמה?

אמר רבא: עונה.

מאי לאו, עונה אחריתי! שחייבים לפרוש בעונה שלפני עונת הוסת?

ודוחה הגמרא: לא. אותה עונה! (130)

ומקשה הגמרא: ותרתי פעמים שפסק רבא

סבר שוסת הוא למספר עונות, והרואה כל כ"ט יום ומחצה קבעה וסת לראיה כל נ"ט עונות. וראה בחזו"א [פה, נט-עג] שהאריך בביאור מחלוקת זו.

130. תמה הש"ך [נקודת הכסף קפד א], מדוע סברה הגמרא בתחילה לפרש את דברי רבא שכוונתו לעונה נוספת ולא פירשה את דבריו כפשוטם, שאסורה עונה אחת בלבד. ותירץ על פי שיטת האור זרוע [שנח, הובא בבית יוסף קפד] הסובר שגם למסקנת הגמרא אשה שאין לה שעה קבועה לוסתה אסורה כ"ד שעות קודם הוסת, ולכן סברה הגמרא שרבא, אשר סתם דבריו, ולא חילק בין אשה שיש לה שעה קבועה לאשה שאין לה שעה קבועה, השווה את דין הנשים, וחייבות כולן לפרוש שתי עונות קודם הוסת. ותירצה הגמרא, שאף על פי שרבא סתם את דבריו, כוונתו היא לאשה שיש לה שעה קבועה לראיה. ולכן אפשר לפרש שאסורה

ביותר לראיה אלא רק העונה שבה ראתה, ולכן תחילת היום, שסמוך מאד לסוף הלילה שבו ראתה, מותר. ואילו בתחילת הלילה, אסורה. ונחלקו הפוסקים בטעם הדבר, האם הוא מפני שהעונה היא הגורמת לראיה ובה נקבע הוסת, ולדוגמא, אשה הרגילה לראות כל ל' יום, וסתה הוא להפלגת ס' עונות. או שעיקר הוסת תלוי בימים, אולם דרך הוסת להגיע בעונה מסוימת ביום שבו רגילה לראות, ולכן הרואה בקביעות כל ל' יום בלילה, אין חוששים ליום, כי יותר מצוי שישתנה הזמן לתחילת הלילה, מאשר שישתנה לתחילת היום שאחר כך.

ונחלקו הנודע ביהודה [תנינא פג] והגר"ד טעביל האם אשה שראתה ג' פעמים בהפלגת כ"ט יום ועונה קבעה וסת. ויסוד מחלוקתם הוא בנידון הנ"ל, שהנודע ביהודה סובר שדרך הוסת להקבע לעונה מסוימת, והרואה כל כ"ט יום וחצי, ראייתה היא פעם ביום ופעם בלילה לסירוגין, ולא קבעה וסת. ואילו הגר"ד טעביל

שחייבת לפרושה עונה אחת למה לי?

ומתרת: **צריכא: דאי אשמועינן הא שהלכה**
כרבי יהודה במשנתנו,

לוסתה" שאסר רבי ירמיה היינו עונה
אחריתי. **קא משמע לן** — שאסורה אותה
עונה בלבד בין לבעלה ובין לטהרות.

מתניתין:

היתה למודה לחיות רואה כל יום ט"ו
מטבילתה [דהיינו בהפרשים של כ"ב יום בין
ראיה לראיה⁽¹³²⁾], ושינתה את וסתה, פעם
אחת, לחיות רואה ליום כ' מהטבילה [שהוא
יום כ"ז מהראיה], הרי זה וזה אסורין,
שבחודש הבא חוששת ליום ט"ו ואם לא
ראתה בו חוששת גם ליום כ' (133).

הזה **אמינא לטהרות**. שהיה מקום לומר
שמחלוקתם של רבי יהודה ורבי יוסי היא רק
ביחס לטהרות שהחמירו בדינם ביותר⁽¹³¹⁾.

אבל לבעלה, לא, שסבר שמתרת בעונת
הוסת ואינה אסורה אלא בשעת הוסת כרבי
יוסי.

ואי מההיא דרבי ירמיה הזה אמינא "סמוך

עונה אחת בלבד.

ובטעם הדבר שאשה שאין לה שעה קבועה
אסורה שתי עונות, ביאר הש"ך, שבאשה זו כל
עונת הראיה היא עצם הוסת, ודין 'והזרתם'
המחייב לפרוש בעונה הסמוכה לוסת מתקיים רק
בעונה הקודמת. מה שאין כן אשה שיש לה שעה
קבועה, עיקר הוסת הוא בשעה, ומדין 'והזרתם'
אסורה בכל העונה. ומיהו, ביאור זה יתכן רק
לפי מה שכתב החוות דעת [קפד ט] שגם לרבי
יהודה יש וסת לשעות, ובהערה 127 הארכנו
בדבר. וראה ברע"א [שם ג, ה] ובחוות דעת
[שם ג] מה שכתב בזה.

132. כן מבואר בגמרא לעיל [לט א], שמשנתנו
אינה עוסקת באשה שיש לה תאריך קבוע
בחודש לראיותיה, אלא באשה שקבעה הפסקים
קבועים בין ראיה לראיה.

133. החזו"א [פה לט] חוקר מהו האיסור בוסת
שאינו קבוע, האם מפני שחוששים שמא נשתנה
טבע האשה ומעתה והלאה יהא טבעה לראות
ביום זה. או דלמא קודם שנקבע הוסת אין
לחשוש שמא יקבע, ואף על פי כן אסרו בפעם
הבאה מחשש כשם שקרה המקרה פעם אחת,
יקרה שוב. ובנודע ביהודה [תנינא צג] כתב
שכל החשש הוא שמא יקבע הוסת, ואם בחודש
שאחר כך לא ראתה, הוברר מלמפרע שלא היה
יום זה וסתה, והאיסור שאסרנוה ביום זה בטעות
היה. וראה שם שכתב נפקא מינה לדינא מביאור
זה.

רש"י [ד"ה זה וזה, ולעיל לט א] כתב,
שהחשש הוא שמא יקבע יום זה לוסת קבוע.
אולם מהרמ"א [קפד יז] שהביא בשם ההגהות
מימוני שחוששים לוסת הקפיצות מדין וסת
שאינו קבוע אף על פי שוסת שכזה אינו נקבע
[כדלעיל יא א], ומהש"ך [קפד יט] שפסק

131. החוות דעת [קפד ט] ביאר, שאין כוונת
הגמרא שמטמאת למפרע את הטהרות שנגעה
בהם בעונת הוסת, אלא רק שמחויבת מלכתחילה
להמנע מלגעת בטהרות בו ביום.

הרש"ש [ד"ה והתניא והזרתם] ביאר, שסיבת
חיוב הפרישה ביום הוסת הוא מפני שביום הוסת
שמוסוגל לראיה, התשמיש יכול לגרום לדם
שיצא. וצ"ע מדוע אם כן חייבו לפרוש ממגע
בטהרות.

עד שתקבענה ג' פעמים, ואינה מטהרת מן הוסת הקבוע עד שתעקר ממנה ג' פעמים⁽¹³⁴⁾.

גמרא:

איתמר: ראתה יום חמשה עשר לחודש זה, א-טו ויום ט"ז לחודש זה, הבא אחריו, ויום שבעה עשר לחודש זה שלאחריו⁽¹³⁵⁾.

שינתה פעמיים ליום כ', שגם הראיה הבאה היתה רק אחרי כ' יום ולא ביום הקבוע לוסתה, שהוא ביום הט"ו, זה וזה אסורין, שעדיין חוששת בפעם הבאה לשני הימים.

שינתה ג' פעמים ליום כ' — הותר יום ט"ו. וקבעה לה וסת חדשה ליום כ', ואסורה ביום זה בכל הפעמים הבאות עד שתעקרנו בג' פעמים.

וזאת, משום — שאין האשה קובעת לה וסת

הוסתות. התוס' [ד"ה איתמר] הראב"ד [בעלי הנפש, וסתות ג ב] והרשב"א [בחידושים, ובתורת הבית ז ג] מבארים שג' החודשים שבהם ראתה היו בחלקם חודשים חסרים ובחלקם מלאים, כדרך רוב חודשי השנה שהאחד מלא ושלאחריו חסר. ולדבריהם, אין מספר הימים שביין הראיות שווה, שהרי בין הראיות הראשונות המתינה ל"ב יום, ובין הראיות האחרונות היה ההפרש רק ל"א יום.

ולמדו מכאן הראשונים הללו, שמלבד דין 'וסת הפלגה' שיש לרואה דם בהפרש ימים זהה בין הראיות, יש גם וסת לימי החודש, שהרואה ג' פעמים באותו התאריך בחודש, קבעה וסת לתאריך זה, אף על פי שמספר הימים שביין הראיות הוא שונה. ולפירושם, חידשה סוגייתנו שיש גם וסת לימי החודש בדילוג, כלומר, שמאחרת בכל ראייה יום אחד בתאריך בחודש.

אולם הרמב"ן כתב על פירוש זה: "פליאה דעת ממני, נשגבה, לא אוכל לה" [תהילים קלט ו], וכי הוסת מזל יום גורם שיהא תלוי ביום החודש? ואיך יתכן שיקבע הוסת על פי החלטת ב"ד אם יהא החודש מלא או חסר. וסובר הרמב"ן שהוסת הוא רק להפסקות שוות בין הראיות, ואין וסת החודש כלל. ולדבריו, עוסקת סוגייתנו בג' חודשים שכולם מלאים או חסרים, וההפלגה בין הראיות שווה היא לל"א או ל"ב ימים.

שמעוברת שראתה חוששת לראיתה כדין וסת שאין קבוע, אף על פי שאינה קובעת וסת, מבואר שחששו למקרה שיחזור וישנה, ולכן אסרו גם במקרה שידוע מלכתחילה שלא יקבע הוסת. וכצד הזה יש להוכיח גם מהראב"ד [בעלי הנפש, תיקון וסתות א] שכתב, אשה שראתה בימי זיבה, חוששת לראיתה כדין וסת שאין קבוע, ואף על פי שבראייה בימי זיבה אין קובעים וסת [כדלעיל ל ט א].

134. בפשטות נראה שעקירת הוסת היא בכך שלא ראתה ג' פעמים בט"ו, וראית כ' ג' פעמים היא רק לצורך קביעת וסת חדשה ואינה נצרכת לעקירה. אולם בטור ובשו"ע [קפט טו] מבואר שאף על פי שלאחר שלא ראתה ג' פעמים אינה חוששת לוסת, מכל מקום, אם תחזור ותראה אפילו פעם אחת ביום הוסת, חוזר הוסת למקומו. ודווקא אם קבעה וסת אחר נעקר בזה הוסת הראשון לגמרי ואינו חוזר יותר אלא אם תקבענו מחדש בג' פעמים. וראה בסדרי טהרה [שם ט] שדייק מהרמב"ן [הלכות נדה ו] שחולק, וסובר שהושלמה העקירה גם כשלא קבעה וסת אחר.

135. נחלקו הראשונים בביאור דברי הגמרא, ומחלוקת זו יש השלכות רבות לעיקר דיני